

[Povaha uměleckého díla a problémy intersubjektivní a intersubjektivní]
Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[1980](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[1980](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 9. 6. 1980
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 9. 6. 1980

[Povaha uměleckého díla a problémy intersubjektivní a intersubjektivnosti]

800609-3

Na povaze uměleckého díla se nám objasní problém intersubjektivní a také mnohem závažnější a primárnější problém intersubjektivnosti. Mezi osobností tvůrce díla a osobností posluchače či diváka (vnímatele) neexistuje (asi) přímý kontakt ani v případě osobního setkání, ale už v žádném případě mimo ně. Vnímatel má před sebou nikoli dílo samo, ale jeho vnější stránku, vnější podobu. Ta podoba může dostačovat k tomu, aby vnímatel s jistými zkušenostmi, nepřiliš náročně vymezenými, mohl pronikat do nitra uměleckého díla, do jeho vnitřního světa. Ale jsou také umění, jejichž prostředky provedení vnější podoby díla jsou velmi úsporné anebo spíše náročné na porozumění. Je kupříkladu velmi málo lidí, kteří mohou mít vnitřní zážitek, prožitek při pouhém čtení partitury nějakého hudebního díla. Naprostá většina lidí si nedovede evokovat v podobě sluchové představy notami pokrytý notový papír, ale musejí skladbu slyšet, nebo si ji alespoň zazpívat, zapískat nebo zabrnkat na klavír. V takovém případě je účast prostředníka, totiž výkonného umělce, naprostou nezbytností. Ale je možná i tam, kde není nezbytná. Román nebo báseň můžete číst sami, ale uslyšet předčítání nebo recitaci může být zážitek nesrovnatelně mocnější. Co to vlastně znamená? Ukazuje to na to, že umělcem není jenom tvůrce literárního nebo notového textu, ale umělcem musí nebo by měl být také hráč, předčítatel, recitátor, herec atd. V umění dramatickém se tu vsouvají ještě další umělečtí prostředníci, jako je např. režisér, eventuelně – ve filmu – kameraman atd. Cílem tu není evokovat subjektivní stavy tvůrce při tvoření, ale něco mnohem objektivnějšího. Dílo se stává skutečností, která vůbec není dána, nýbrž která se má stát, které dosahujeme vždycky jenom zčásti a které se jednou blížíme a jindy se od ní beznadějně vzdalujeme. V jistém smyslu je dílo tím, o čem usiloval i sám tvůrce. Ten neprodukuje jen nápady a nerealizuje jejich ztvárnění, ale usiluje proniknout k něčemu, co není z něho, co pociťuje a prožívá jen jako úkol, jako závazek, kterému může dostat jednou lépe, po druhé hůř, a někdy zcela nedostatečně, takže svůj artefakt ničí se zoufalým vědomím, že nedosáhl toho, o čem usiloval a o čem se pokoušel. A toto dílo, které není produktem žádného tvůrčího činu, nýbrž které každý tvůrčí čin spíše inspiruje, vede a je mu kritériem, nemůžeme umístit jinam než do prostoru nás oslovující otevřenosti, do světa nepředmětných skutečností, do světa toho, co být má a co hledá lidskou službu, aby došlo realizace, naplnění, ztvárnění, uskutečnění, provedení atd.

(krouž. blok, č. 80-044; Praha, 800609-3.)

800609